

— частину вартості валового внутрішнього продукту, відокремлену в процесі його руху у формі грошових фондів і доходів для задоволення потреб процесу відтворення [3, 159].

Отже, можна вважати, що у фінансовій науці останнім часом категорія *фінанси* визначається як у вузькому, так і в широкому смислі. Так, прихильники широкого трактування цього поняття розглядають *фінанси* як категорію відтворення в цілому, а тому вважають, що фінансові відносини виникають як на стадії розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту, так і на стадії обміну. Згідно з цією точкою зору *фінанси* являють собою сукупність відносин, пов'язаних із формуванням і використанням фінансових ресурсів. Відповідно, під *фінансами* розуміються й відносини з бюджетом, позабюджетними фондами грошових коштів, стосунки між підприємствами й банками при оплаті відсотків за кредити тощо, а також відносини, які виникають при купівлі-продажу товарів та оплаті праці працівників підприємства.

У вузькому розумінні категорію *фінанси*, визначають як суспільні відносини, що існують лише щодо розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту. Основною ознакою *фінансів* тоді вважають їх розподільчий, тобто безеквівалентний характер. Як зазначає В. К. Павлюк [3, 168], за допомогою фінансів, по суті, завершується розподільчий процес, умови для якого створені як фінансами, так й іншими економічними категоріями. Тому грошовий і розподільчий характер фінансових відносин — це вияв не специфіки *фінансів*, а їх ролі у процесі відтворення як результату практичного використання. На підставі цього виникає можливість розглядати поняття *фінанси* як самостійну економічну категорію.

Фінанси безпосередньо пов'язані з грошовими відносинами, становлять їх невід'ємну складову частину, однак не збігаються з останніми. Вартісна форма економічних відносин не може служити основою для поширення *фінансів* на всю систему грошових відносин, які за своїм змістом і складом значно ширше фінансових. Гроші — це загальний еквівалент, за допомогою якого перш за все вимірюються витрати праці асоційованих виробників, а *фінанси* — економічний інструмент розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту й національного доходу, знаряддя контролю за створенням і використанням фондів грошових коштів.

Із викладеного можна зробити висновок, що під *фінансовими відносинами* розуміють грошові відносини, пов'язані з утворенням, розподілом і використанням цільових грошових фондів як на централізованому, так і на децентралізованому рівні.

За своєю соціально-економічною природою фінанси єдині, вони мають спільне джерело розширеного відтворення — сукупний суспільний продукт, що виступає об'єктом фінансових відносин. Суб'єктами (носіями) останніх є держава, підприємства (об'єднання), організації, установи, окремі громадяни. Права та обов'язки суб'єктів фінансових відносин встановлюються й регулюються фінансово-правовими нормами держави.

Підставами криміналізації фінансових відношень в Україні виступають негативні процеси, що відбуваються в матеріальному й духовному житті суспільства, розвиток яких породжує об'єктивну необхідність кримінально-правової охорони цієї сфери. Внаслідок соціально-економічних перетворень в Україні за останнє десятиріччя фінансові ресурси зазнали кардинальних змін. Різноманітність форм власності та знарядь і засобів виробництва, приватизація більшості державних підприємств, розвиток приватного сектора економіки викликали суттєві відмінності між основними ланками фінансової системи — державними фінансами і фінансами підприємств, установ, організацій, наповнили їх іншим змістом. *Об'єктивна необхідність* фінансових відносин обумовлюється існуванням держави, товарно-грошових відносин і дією закону вартості. Без фінансових відносин не

